

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра архітектури та дизайну

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

на тему: «ОБРАЗИ ГЕРОЇЗМУ В ПЛАКАТНОМУ МИСТЕЦТВІ ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ПАМ'ЯТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ
РЕКЛАМИ»

Студентки 4 курсу групи

ДИЗ-41

Спеціальності 022 «Дизайн»

ОПП «Графічний дизайн»

Ткачук Анна Олександрівна

Керівник: доцент Рублевська Наталія

Володимирівна

Рецензент:

Кількість балів:

Оцінка: ECTS

Національна шкала

Тернопіль – ЗУНУ

2026

АНОТАЦІЯ

Мета роботи: теоретичне обґрунтування та практична розробка серії авторських соціальних плакатів, спрямованих на візуалізацію образів героїзму захисників України. Характеристика об'єкта проєктування: об'єктом проєктування є серія з п'яти тематичних плакатів: «Незламні як камінь», «Світло тримає тінь», «Вони тримають небо», «Серце зі сталі» та «Нескорені». Візуальна концепція базується на поєднанні метафоричних образів з фігурами воїнів. Отримані результати: у ході виконання роботи було створено цілісну візуальну систему соціальної реклами, яка транслює ідеї незламності, захисту та вдячності. Відомості про обсяг пояснювальної записки: пояснювальна записка викладена на 48 сторінці друкованого тексту. Робота містить 5 ілюстрацій та список використаних джерел із 20 найменувань. Рекомендації щодо використання: розроблена серія плакатів рекомендована до впровадження у межах кампаній зовнішньої соціальної реклами, для оформлення інтер'єрів громадських та освітніх закладів, а також як візуальний контент для офіційних державних ресурсів у соціальних мережах. Результати розробки можуть бути використані для зміцнення національного духу та вшанування пам'яті сучасних героїв України.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Образ героїзму у плакатному мистецтві.....	7
1.1. Аналіз сучасного стану плакатного мистецтва в Україні.....	7
1.2. Роль соціальної реклами у формуванні колективної пам'яті.....	9
1.3. Специфіка візуалізації образу військовослужбовця в сучасному плакаті...12	
РОЗДІЛ 2. Концепція формотворення.....	16
2.1. Пошук та обґрунтування змісту образу.....	16
2.2. Характеристика аналогів та прототипів.....	18
2.3. Художньо-графічна пропозиція та опис складових частин серії.....	22
2.3.1. Плакат «Незламні як камінь» (Метафора міцності).....	22
2.3.2. Плакат «Нескорені» (Метафора регенерації).....	25
2.3.3. Плакат «Світло тримає тінь» (Метафора дуалізму).....	28
2.3.4. Плакат «Серце зі сталі» (Метафора трансформації).....	31
2.3.5. Плакат «Вони тримають небо» (Метафора Повітряних Сил ЗСУ)....	34
РОЗДІЛ 3. Опис об'єкта проєктування.....	37
3.1. Складові частини об'єкта проєктування.....	37
3.2. Способи втілення концепції формоутворення.....	38
3.2.1. Художньо-графічні особливості.....	38
3.2.2. Композиційна побудова.....	38
3.2.3. Образно-стилістичні ознаки.....	39
3.2.4. Споживчі якості.....	39
3.3. Матеріали та технологічне забезпечення.....	40
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, де інформаційні потоки стають дедалі інтенсивнішими, візуальна комунікація посідає ключове місце у формуванні суспільної свідомості. В умовах повномасштабної війни в Україні соціальна реклама перестала бути лише інструментом інформування; вона трансформувалася у потужний засіб національної консолідації та культурного спротиву. Плакатне мистецтво, як один із найбільш оперативних та емоційно насичених видів графічного дизайну, сьогодні відіграє вирішальну роль у візуалізації ідеології героїзму та формуванні колективної пам'яті.

Колективна пам'ять є фундаментом національної ідентичності. Вона базується не лише на сухому переліку історичних фактів, а й на емоційно забарвлених образах, які здатні об'єднувати суспільство навколо спільних цінностей. Образ героя у плакаті стає «візуальним якорем», який допомагає рефлексувати травматичний досвід та перетворювати його на наратив сили та незламності. Пошук нових образотворчих засобів для відображення героїзму українських захисників є критично важливим, оскільки застарілі радянські методи пропаганди більше не відповідають запитам сучасного суспільства.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю аналізу сучасних тенденцій у графічному дизайні соціальної спрямованості та створення авторських візуальних метафор, які сприятимуть збереженню пам'яті про подвиги сучасних героїв у контексті соціальної реклами.

Мета: дослідити засоби візуалізації образу героїзму у сучасному плакатному мистецтві та визначити їхню роль у формуванні колективної пам'яті в контексті соціальної реклами.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- Дослідити генезис та еволюцію образу героя в українському плакатному мистецтві.
- Визначити роль соціальної реклами як інструменту формування та збереження колективної пам'яті.

- Провести детальний дизайн-аналіз сучасних аналогів та прототипів військово-патріотичного плаката.
- Обґрунтувати вибір художньо-графічних засобів (колірної гами, шрифтових композицій, фактур) для реалізації авторської концепції.
- Розробити цілісну серію плакатів та надати рекомендації щодо їх практичного впровадження у міське середовище та цифровий простір.

Об'єкт проєктування – серія авторських соціальних плакатів, присвячених Збройним Силам України та силам оборони.

Предмет проєктування – художньо-графічні засоби, композиційні прийоми та візуальні метафори, що використовуються для створення образу героїзму в сучасному плакаті.

Методи дослідження. У роботі використано комплексний підхід, що включає:

- мистецтвознавчий аналіз – застосовувався для дослідження еволюції плакатного мистецтва, вивчення історичного досвіду української мілітарної графіки та виявлення закономірностей у візуалізації образів героїзму в сучасному культурному просторі України. Це дозволило сформувати глибоке теоретичне підґрунтя для розуміння того, як художні образи впливають на суспільну свідомість;
- дизайн-аналіз – слугував інструментом для детального дослідження графічних аналогів та прототипів сучасного плаката. Завдяки цьому методу у роботі проаналізовано композиційні схеми, колористичні рішення, специфіку акцидентної типографіки та технологічні особливості створення цифрових фактур, що дозволило визначити оптимальну художню стратегію для авторського проєкту;
- метод візуальної метафоризації – став ключовим творчим інструментом на етапі художньо-графічного пошуку та концептуалізації. Він дозволив відмовитися від прямолінійної трансляції насилля і трансформувати складні філософські ідеї про незламність, регенерацію та захист у чіткі, візуально сильні антропоморфні метафори.

Новизна розробки полягає у відмові від прямолінійної ілюстративності на користь створення метафоричної системи. Використання техніки трафаретного напилення надає роботам монументальності та автентичності.

Практичне втілення роботи. Результати проєктування можуть бути використані для масштабних кампаній зовнішньої соціальної реклами, оформлення публічних просторів, створення цифрового контенту для офіційних державних ресурсів, а також як методичний матеріал для вивчення сучасних технік графічного дизайну в закладах вищої освіти.

РОЗДІЛ 1. ОБРАЗ ГЕРОЇЗМУ У ПЛАКАТНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1. Аналіз сучасного стану плакатного мистецтва в Україні

Сучасне плакатне мистецтво України перебуває на етапі інтенсивного переосмислення своєї ролі та інструментарію. Після 2022 року плакат остаточно вийшов за межі суто декоративного чи вузькоінформаційного жанру, перетворившись на потужний засіб візуальної дипломатії та національної рефлексії. Аналіз сучасного стану цієї галузі дозволяє виокремити кілька ключових векторів розвитку.

По-перше, спостерігається відмова від академічної складності на користь концептуальної влучності. Сучасний український плакат тяжіє до мінімалізму, де один символ або метафора здатні передати комплексний емоційний стан нації. Це пов'язано з високою швидкістю споживання інформації: у цифрову епоху плакат має зчитуватися за лічені секунди. Дизайнери все частіше використовують мову напівнатяків, силуетів та жорстких графічних контрастів, що робить образ героя більш монументальним і водночас доступним для розуміння.

По-друге, відбувається синтез традиційних технік та цифрових технологій. Хоча більшість сучасних плакатів створюються за допомогою графічних редакторів (Adobe Illustrator, Photoshop), автори свідомо імітують ручні техніки: лінорит, шовкографію, трафаретний друк. Це додає роботам відчуття «живої присутності», автентичності та історичної ваги. Використання цифрового шуму, текстур бетону, металу або пористого паперу робить комп'ютерну графіку більш живою, що є критично важливим для мілітарної та героїчної тематики.

По-третє, важливу роль відіграє децентралізація та демократизація жанру. Завдяки соціальним мережам плакат миттєво стає вірусним контентом. Сьогодні плакатне мистецтво не обмежене стінами галерей чи рекламними площами; воно живе в Instagram, Telegram та на сторінках світових медіа. Це стимулює дизайнерів до пошуку універсальних візуальних кодів, які будуть зрозумілі як українському глядачеві, так і міжнародній спільноті. Образ воїна в

цьому контексті виступає не лише як захисник конкретної території, а як символ боротьби світла проти темряви.

По-четверте, важливою ознакою сучасного стану плакатного мистецтва є його антропоцентричність та емоційна рефлексія. Сучасні автори практично повністю відмовилися від радянського спадку плакатного пафосу, де людина зображувалася як безликий гвинтик ідеологічної машини. Натомість у центрі уваги опинилася особистість — із її внутрішнім світом, вразливістю, але водночас із титанічною силою волі. Образ героя трансформувався: це не просто мілітаризована постать, а людина, яка свідомо бере на себе відповідальність за збереження життя. Такий підхід дозволяє створювати глибокий емпатичний зв'язок між плакатом та глядачем. [14, с.24]

Яскравим підтвердженням цих тенденцій є творчість провідних українських митців, які сьогодні формують візуальний ландшафт соціальної реклами. Наприклад, у роботах Нікіти Тітова мінімалізм досягає своєї найвищої точки: автор використовує гранично прості силуети та лаконічні написи, які завдяки влучній метафоризації набувають сакрального, монументального звучання. Водночас інший вектор розвитку демонструють художники-ілюстратори, як-от Маруся Рудська, у чийй практиці мілітарна тематика та образи захисників тонко переплітаються з елементами української флори, фауни та етнічних мотивів, підкреслюючи органічний зв'язок воїна з рідною землею.[6, с.96]

Окреме місце посідає концептуальне мистецтво, представлене, зокрема, Нікітою Каданом, де плакатні форми стають інструментом критичного аналізу історичної пам'яті та рефлексії над руйнуваннями, що приносить війна. Таке різноманіття підходів свідчить про те, що український плакат перестав бути суто плоским плакатом-гаслом, а перетворився на складне міждисциплінарне явище, що балансує на межі графічного дизайну, станкового мистецтва та геймдев-естетики. [20]

Зважаючи на це, можна стверджувати, що сучасний український плакат виконує три фундаментальні функції:

- **Терапевтичну** — допомагає суспільству пережити біль і перетворити його в гордість та силу;
- **Комунікативну** — транслює світові актуальні смисли українського спротиву через зрозумілі візуальні коди;
- **Меморіальну** — фіксує образи сучасних героїв у просторі колективної пам'яті, закладаючи візуальну основу для майбутніх поколінь.

Отже, аналіз сучасного стану плакатного мистецтва в Україні доводить, що ця галузь графічного дизайну є максимально динамічною, гнучкою та чутливою до історичних викликів. Вона не просто фіксує реальність, а активно бере участь у конструюванні нової української ідентичності, де образ героїзму посідає центральне місце.

1.2. Роль соціальної реклами у формуванні колективної пам'яті

Соціальна реклама в сучасних комунікаціях робить набагато більше, ніж просто передає корисні повідомлення. В умовах національних криз та військових конфліктів вона перетворюється на інструмент конструювання колективної пам'яті — складного соціокультурного феномену, що об'єднує індивідуальні спогади в єдиний загальнонаціональний наратив. Плакатне мистецтво як складова частина соціальної реклами є візуальним кодом, який фіксує образи героїзму та передає їх наступним поколінням.

Колективна пам'ять як фундамент ідентичності. На відміну від офіційної історії, яка оперує цифрами та фактами, колективна пам'ять оперує образами та емоціями. Французький соціолог Моріс Гальбвакс визначав її як систему спільних уявлень, що підтримуються групою людей. Соціальний плакат у цьому контексті виступає «місцем пам'яті» (за П'єром Нора) — символічним об'єктом, навколо якого кристалізується ідентичність. Коли дизайнер створює образ військового, він не просто ілюструє професію; він створює символ, який через 20-30 років буде асоціюватися у нації з епохою незламності.[2, с.148]

Механізми візуальної фіксації подвигу. Соціальна реклама формує пам'ять через декілька ключових механізмів:

1. Типізація та створення архетипів. Замість конкретної людини плакат пропонує збірний образ «Героя», «Захисника», «Вартового». Це дозволяє кожному громадянину побачити в цьому образі свого родича, знайомого чи самого себе. Таким чином, особистий досвід кожної родини вплітається в загальну канву національної пам'яті.
2. Сакралізація простору та часу. Плакати в місті перетворюють звичайні вулиці на місця пам'яті. Завдяки їм ми щодня згадуємо про подвиги героїв, і ця пам'ять просто стає частиною нашого щоденного життя.
3. Емоційне маркування. Психологія сприйняття влаштована так, що людина запам'ятовує насамперед те, що викликало сильний емоційний відгук. Використання драматичного освітлення, монументальних ракурсів та символічних кольорів у дизайні плакатів «прошиває» пам'ять глядача, залишаючи в ній чіткий слід вдячності та гордості.

Боротьба із замовчуванням і звиканням до війни. Одним із викликів для соціальної реклами сьогодні є психологічна адаптація суспільства до жахів війни. Постійний потік документальних фотографій руйнувань призводить до емоційного вигорання та підсвідомого бажання втекти від негативу. Тут роль плаката стає критичною: він пропонує не документальну констатацію болю, а художню інтерпретацію сили. Перетворюючи воїна на «скелю», дизайнер допомагає глядачеві знайти опору. Колективна пам'ять починає фіксувати не лише те, як націю намагалися знищити, а й те, як вона стала непорушною. Це змінює наратив із «пам'яті жертви» на «пам'ять переможця».

Соціальна реклама як «архів майбутнього». Важливо розуміти, що плакати, які ми бачимо сьогодні, стануть базою для культурної рефлексії через десятиліття. Дизайн-проектування образів героїзму закладає фундамент того, як майбутні покоління будуть уявляти своїх предків. Використання сучасних графічних технік робить цей архів актуальним для молоді, розмовляючи з нею сучасною візуальною мовою.

Окремим, але не менш важливим аспектом функціонування соціальної реклами як інструменту колективної пам'яті є її захисна функція в умовах

гібридної війни. Інформаційний простір під час військових конфліктів перетворюється на поле жорстокої боротьби за сенси, де ворог намагається викривити, знецінити або повністю стерти історичну та ментальну правду про подвиги захисників. У цьому контексті соціальний плакат діє як засіб швидкого реагування та візуальної самооборони нації. Чіткі образи героїзму в дизайні стають нашим імунітетом проти чужих маніпуляцій. Вони надійно захищають суспільство від спроб нав'язати нам ворожу брехню.

Цей процес відбувається через механізм семантичного закріплення. Коли певне історичне явище чи подія (наприклад, оборона повітряного простору чи стійкість окремих підрозділів) отримує лаконічне, емоційно сильне графічне втілення, воно миттєво стає частиною національного культурного коду. Суспільство підсвідомо копіює та поширює цей візуальний шаблон, перетворюючи його на стійкий ментальний блокпост. Отже, спроби ворожої дезінформації розбиваються об уже сформовані у масовій свідомості візуальні архетипи незламності.

Окрім того, соціальна реклама забезпечує інтеграцію індивідуальної пам'яті у глобальний контекст. Війна — це мільйони особистих трагедій та приватних спогадів, які через свій масштаб можуть викликати у людини відчуття самотності та розгубленості. Плакати діють як соціокультурний клей: вони збирають особистий, глибокий біль кожного з нас і об'єднують його у велику історію всього народу. Переглядаючи плакат на вулиці міста, глядач відчуває, що його особистий біль, страх чи гордість розділяються всією країною. Це змінює пасивне співчуття в активну солідарність, а індивідуальну пам'ять — у спільну волю до спротиву.

У довгостроковій перспективі цей візуальний масив формує те, що дослідники культури називають «тривалим триванням» образів. Ті графічні рішення, які дизайнери знаходять сьогодні під впливом гострих емоцій та реальних подій, з часом увійдуть до підручників з історії, стануть основою для музейних експозицій та монументального мистецтва майбутнього. Це накладає на дизайнера-проектувальника колосальну відповідальність. Створюючи

соціальний плакат, дизайнер-проектувальник має оперувати не тимчасовими художніми штампами, а шукати первинні, автентичні форми, які не втратять своєї актуальності та емоційної напруги навіть через покоління.

Таким чином, роль соціальної реклами у формуванні колективної пам'яті є багатовекторною. Вона працює одночасно у трьох часових вимірах:

- Теперішньому — забезпечує ментальний захист, єднання суспільства та подолання психологічної травми;
- Минулому — Воно бере суворі факти реальних боїв і перетворює їх на вічні символи нашої незламності;
- Майбутньому — закладає непорушний візуальний фундамент національної ідентичності, який гарантує, що пам'ять про сучасних героїв залишиться живою та функціональною складовою української культури.

Отже, соціальна реклама в контексті формування колективної пам'яті виконує місію культурної стабілізації. Вона перетворює розрізнені події війни на цілісну систему символів. Образ героя, закарбований у плакаті, стає нематеріальною спадщиною, яка забезпечує тяглість національної ідентичності та гарантує, що подвиг захисників не буде стертий часом або інформаційним шумом.

1.3. Специфіка візуалізації образу військовослужбовця в сучасному плакаті

Візуалізація постаті військового у сучасному графічному дизайні вимагає особливого підходу, що балансує між документальною точністю та художнім узагальненням. На відміну від плакатів минулих епох, де солдат часто зображувався як безособова частина ідеологічної машини, сучасний український дизайн акцентує увагу на антропоцентричності та сакралізації подвигу. Образ військового стає центральним елементом соціальної реклами, оскільки саме він є живим втіленням цінностей, які захищає нація.

У процесі проектування образу військовослужбовця дизайнер стикається з необхідністю використання специфічних атрибутів, які зчитуються аудиторією як маркери професійності та сили: елементи сучасного спорядження, обриси зброї, шеврони. Проте головним завданням є не просто ілюстрація військової

справи, а передача внутрішнього стану героя. Використання ракурсів «знизу догори» (жаб'яча перспектива) додає фігурі захисника монументальності, перетворюючи його на сучасного титана, що тримає на своїх плечах мирне життя цілої країни.

Психологічний аспект сприйняття образу військового у плакаті базується на декількох рівнях:

1. Рівень ідентифікації: глядач бачить у герої плаката свого сусіда, друга або родича. Це досягається через використання реалістичних пропорцій та впізнаваної сучасної форми ЗСУ.
 2. Рівень героїзації: через графічні прийоми (контрастне освітлення, експресивні фактури каменю чи сталі) постать військового підноситься над буденністю. Він стає символом незламності, що безпосередньо впливає на формування колективної поваги та вдячності.
 3. Рівень захисту: у соціальній рекламі образ військового часто поєднується з елементами, що символізують дім або світло. Це створює стійку асоціацію: «військовий — це щит, що відділяє світло від темряви».
- [9, с.112]

Важливою особливістю сучасного проєктування є відмова від надмірної агресії у зображенні військових. Натомість дизайнери обирають образи «зосередженої сили» та «спокійного захисту». Це робить соціальну рекламу більш людяною та ефективною. Саме такий підхід дозволяє перетворити плакат із засобу агітації на засіб формування глибокої колективної пам'яті.

Важливу роль в образі військового грає символіка його спорядження. Кожен шеврон, знак чи деталь форми — це окремий символ, який допомагає краще зрозуміти героя. У сучасному плакатному мистецтві елементи екіпірування виконують не лише утилітарну, а й глибоку символічну функцію. Вони візуально кодують технологічність, професіоналізм та готовність Збройних Сил України до викликів будь-якої складності. Особливого значення набуває графічна інтерпретація шевронів та нарукавних знаків, зокрема Державного Герба України — Тризуба. У структурі плаката цей символ є

головним змістовним ядром. Саме він підтверджує особливу місію військового як офіційного захисника України та її незалежності.

Важливу роль у специфіці візуалізації відіграє феномен «обличчя-силуету» або деперсоналізації. Дизайнери все частіше відмовляються від портретної схожості з конкретною реальною людиною, свідомо затіняючи обличчя військового або показують його через узагальнені графічні площини. Такий прийом дозволяє уникнути вузької індивідуалізації, підносячи образ до рівня загальнонаціонального символу. Воїн із прихованим чи графічно типізованим обличчям стає уособленням кожного захисника та захисниці на передовій. У такому силуеті кожен з нас може впізнати себе чи своїх близьких. Це образ усієї нації, яка бореться, тому плакат викликає такий сильний відгук і залишається в серці надовго.

У контексті колористичного вирішення специфіка проєктування образу військового базується на використанні жорстких тональних та колірних контрастів. Замість класичної камуфляжної палітри, яка в умовах плакатної площини може виглядати надто перевантаженою та брудною, сучасні автори оптимізують колірну гаму до кількох знакових маркерів. Глибокі темні кольори символізують небезпеку, а яскраві вогняні та золотаві тони змушують фігуру світитися зсередини, підкреслюючи силу героя. Такий колористичний дуалізм візуалізує ідею внутрішнього світла та праведності місії захисника. При цьому використання цифрових фактур додає зображенню тактильності, позбавляючи фігуру штучного глянцю і підкреслюючи сувору реальність військових буднів.

Також сучасний дизайн враховує, де саме люди побачать цей образ. Він має легко адаптуватися під будь-які формати — від соцмереж до великих міських плакатів. Це вимагає від графічного дизайнера особливої лаконічності форм: контури фігури мають бути максимально виразними та читабельними, а шрифтові гарнітури — монолітними та стійкими до візуальних перешкод міського середовища. [3, с.140]

Якщо підсумувати, то сучасний український плакат — це вже давно не просто картинка на стіні. Сьогодні це наша візуальна зброя. Він захищає те,

ким ми є, не дає ворогу нас заплутати й робить так, щоб ми ніколи не забули ціну нашої свободи та імена своїх героїв. Відмова від надмірного пафосу на користь трансляції «зосередженої сили», використання монументальних ракурсів знизу догори, обмеженої колористичної палітри та цифрового фактурування дозволяють піднести образ захисника до рівня загальнонаціонального архетипу — титана, який тримає на своїх плечах мирне життя країни. Досвід створення плакатів у всьому світі підтверджує: цей вид дизайну має величезний вплив на людей. Він допомагає формувати в суспільстві культуру поваги та вдячності.

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПЦІЯ ФОРМОТВОРЕННЯ

2.1. Пошук та обґрунтування змісту образу

Процес формування концепції авторської серії плакатів базувався на необхідності створення візуальної мови, яка була б одночасно сучасною та зрозумілою на підсвідомому, архетипному рівні. В основі змістового наповнення лежить філософська метафора «Воїн як першоеlement буття». Тобто захисник тут — це не просто окреме зображення людини. Дизайн поєднує його постать із самою природою: воїн ніби виростає з української землі, скель.

Пошук змісту образу проходив через рефлексію над трьома основними векторами:

1. **Архетип Незламності (Герой-Скеля):** Образ каменю у плакаті «Незламні як камінь» символізує не лише фізичну силу, а й непорушність моральних принципів. Це відповідь на спроби зовнішнього руйнування державної цілісності — воїн стає монолітом, який неможливо зрушити.
2. **Метафора Охоронного Світла:** В умовах війни, яка візуально та психологічно асоціюється з темрявою, постать воїна виступає як джерело світла («Світло тримає тінь»). Це світло(свічки) не є агресивним; воно є теплим, життєдайним, таким, що оберігає тендітне життя.
3. **Ідея Небесної Варти:** Метафора «тримання неба» апелює до античного образу Атланта, проте в контексті сучасної України вона набуває нового значення — захисту цивільного населення від загроз із повітря, де воїн постає як живий щит.

Логічним розширенням серії плакатів стали ще два базові образи. Вони доповнюють попередні ідеї та завершують загальну структуру мого проєкту:

- **Архетип Відродження та Коріння (Герой-Дерево):** У плакаті «Нескорені» використано глибоку метафору живого дерева, чиє коріння сягає сотень років української історії, а крона проростає крізь виклики сьогодення. Цей образ символізує генетичну пам'ять нації, її здатність до

регенерації та неперервність життя. Воїн у цьому контексті постає не просто захисником, а живим паростком, який живиться силою рідної землі й гарантує майбутнє розквіту країни.

- **Метафора Технологічної Стійкості (Серце зі сталі):** Плакат «Серце зі сталі» апелює до сучасної індустріальної та мілітарної міцності, де людська воля та мужність набувають властивостей загартованого металу. Проте «сталевість» тут трактується не як механічна жорстокість, а як абсолютна концентрація, витривалість та здатність витримувати надкритичні навантаження. Образ серця, інтегрований у металеву фактуру, підкреслює, що основою цієї стійкості є жива, гаряча любов до Батьківщини та свідомий гуманізм.

Важливим складником пошуку змісту образу став синтез вербального та візуального рівнів комунікації. Текст на плакаті не просто описує картинку — він стає її продовженням. Разом вони створюють єдиний образ, який зчитується глядачем набагато глибше. Слогани розроблялися за принципом максимальної лаконічності та акцентності. Короткі та влучні фрази допомагають миттєво привернути увагу глядача. Вони перетворюють звичайне статичне зображення на динамічний заклик, який легко запам'ятовується. Текст у цій серії плакатів працює як головний підкажчик для глядача. Він допомагає безпомилково зчитувати складні метафори та одразу налаштовує людей на спільну хвилю патріотичного піднесення.

Таким чином, розроблена п'ятикомпонентна система образів («Незламні як камінь», «Нескорені», «Світло тримає тінь», «Серце зі сталі», «Вони тримають небо») дозволяє всебічно розкрити багатогранність феномену українського героїзму. Вона охоплює як природні, так і метафоричні стихії, демонструючи, що сучасний захисник є уособленням самої України в усіх її проявах — від давнього історичного коріння до сучасної загартованої стійкості.

Обґрунтування обраної концепції полягає у відмові від прямої трансляції насилля. Метою проєктування було створення образу, який викликає у глядача відчуття тихої впевненості, сакральної поваги та вдячності. Такий підхід

дозволяє плакату виконувати свою головну соціальну роль — формувати колективну пам'ять через велич подвигу, а не через жах трагедії.

2.2. Характеристика аналогів та прототипів

Для вибору оптимального напрямку проєктування було проведено ґрунтовний дизайн-аналіз сучасних та історичних зразків української графіки, що працюють із темою героїзму та мілітарної ідентичності. Аналіз кожного аналога здійснювався за трьома базовими критеріями: концептуальна ідея, композиційна структура та колористичне вирішення.

Аналог №1: Соціальна графіка Нікіти Тітова (Рис. А.1 Додатка А)

- **Концептуальна ідея:** Творчість автора є яскравим прикладом швидкого реагування на суспільно-політичні події. Його ідеї базуються на перетворенні повсякденних об'єктів на місткі знаки спротиву (наприклад, трансформація зброї у крила чи серця у щит). Це мова плаката-символу, де немає зайвого пафосу, а сам образ розрахований на миттєве підсвідоме зчитування.
- **Композиція:** Гранично лаконічна, переважно центрована, із використанням великих, чистих модульних площин. Тітов повністю відмовляється від складного просторового чи планового поділу середовища. Фігура або знак завжди розташовані в оптичному центрі, що створює ефект іконічності, сакральності та плакатної монументальності. Шрифтові елементи інтегровані мінімально і повністю підпорядковані центральному образу.
- **Колорит:** Використання обмеженої, пласкої палітри кольорів без складних градієнтів чи цифрових текстур. Найчастіше це чисті, безкомпромісні контрасти: глибокий чорний, хакі, криваво-червоний або національна синьо-жовта гама.
- **Результати аналізу:** Від цього аналога в авторському проєкті запозичено принцип «візуальної економії» — свідоме відсікання другорядних

деталей та декоративних елементів заради максимального посилення головного знакового меседжу.

Аналог №2: Графічна спадщина Ніла Хасевича та плакати УПА (Рис. А.2 Додатка А)

- **Концептуальна ідея:** Історичний прототип цікавий безкомпромісною ідеологічною стійкістю та відображенням збройної боротьби через призму національної ідентичності. Образ воїна у Хасевича — це завжди моноліт, міцно пов'язаний із рідною землею, історією та традицією подвига.
- **Композиція:** Будується на закономірностях ксилографії та лінориту, де панує жорстка гра плям, чіткий силует та виразна штриховка. Фігури героїв мають чіткі геометризовані контури, що додає їм статичної сили, стійкості та архітектонічної міцності. Текст часто вписується в єдину рамку або стрічку, стаючи органічною частиною графічного блоку.
- **Колорит:** Через специфіку тиражної друкованої графіки середини ХХ століття, колорит прототипу є аскетичним, переважно монохромним або двоколірним (чорний, білий, відтінки сепії чи вохри). Проте емоційна напруга досягається не кольором, а багатством фактури штриха та шорсткістю паперу.
- **Результати аналізу:** Вивчення історичного прототипу надихнуло на використання у практичній роботі виразного цифрового фактурування, що нагадує відбиток на камені, дереві чи бетоні. Це дозволяє позбутися «стерильності» векторної графіки й додає сучасним плакатам відчуття вагомості та «історичної правди».

Аналог №3: Сучасна мілітарна ілюстрація Beata Kurkul (Рис. А.3 Додатка А)

- **Концептуальна ідея:** Роботи художниці представляють цифровий живопис, спрямований на романтизацію, олюднення та делікатну сакралізацію образу сучасного українського військового. Замість

плакатної пласкості тут домінує кінематографічна атмосфера, де захисник постає як охоронець світла серед темряви хаосу.

- **Композиція:** Багатопланова, із чітким виокремленням фігури головного героя за допомогою світлових та просторових акцентів. Авторка часто використовує складні ракурси та динамічні діагоналі, що взаємодіють із навколишнім середовищем (небом, променями сонця, димом чи хмарами).
- **Колорит:** Складний, насичений, із використанням м'яких світлових ефектів, неонових променів та глибоких тональних розтяжок. Головний колірний прийом — контраст між холодним, нічним або сутінковим тлом та яскравим, теплим золотаво-вогняним світлом, що виокремлює силует героя з темряви.
- **Результати аналізу:** Цей досвід допоміг знайти правильний баланс між реалістичними пропорціями фігури військовослужбовця та магічним, сакральним світлом, що його оточує. Це безпосередньо вплинуло на розробку колористичної концепції авторської серії, де світло виконує роль головного композиційного та ідеологічного маркера безпеки й надії.

Аналог №4: Концептуальні плакати та виставкова графіка Нікіти Кадана (Рис. А.4 Додатка А)

- **Концептуальна ідея:** Творчість митця представляє інтелектуальний, академічний підхід до плакатних форм. Його ідеї спрямовані на деконструкцію історичних міфів, рефлексію над руйнуваннями, травмою війни та фіксацію колективної пам'яті через матеріальні свідчення (архітектурні уламки, метал, бетон).
- **Композиція:** Асиметрична, децентрована, побудована на принципах колажування та зіставлення суворох геометричних форм із документальними або індустріальними елементами. Такий підхід свідомо руйнує класичну гармонію, створюючи відчуття тривоги, гостроти та змушуючи глядача до глибокого аналітичного мислення.

- **Колорит:** Монохромний, стриманий, із домінуванням відтінків сірого, графітового, білого та глибокого чорного. Автор свідомо використовує візуальні ефекти пилу, іржі та шорстких поверхонь, що підкреслює матеріальну суворість образів.
- **Результати аналізу:** Аналіз робіт Н. Кадана дозволив глибше досягнути специфіку функціонування плаката в межах галерейних та урбаністичних просторів, а також підтвердив ефективність використання монохромних площин для передачі масштабних суспільних трагедій.

Аналог №5: Ілюстративний плакат Марусі Рудської (Рис. А.5 Додатка А)

- **Концептуальна ідея:** Представляє глибоко поетичний, людяний та емпатичний вектор у мілітарній графіці. Головна ідея — органічна єдність захисника з рідною землею, природою та корінням. Постаті військових тонко переплітаються з етнічними мотивами, елементами української флори та фауни, транслуючи ідею захисту самого життя.
- **Композиція:** Пластична, гнучка, з активним використанням деталізації та складних силуетних ліній. Замість жорсткої геометрії тут панує природна плавність форм, де елементи військового спорядження органічно переходять у природні мотиви (гілки дерев, крила птахів, орнаменти).
- **Колорит:** Природний, складний, м'який. Переважають стримані земляні, оливкові, охристі, глибокі сині та теракотові відтінки. Використання текстур, що імітують ручні художні техніки (акварель, кольорові олівці), додає роботам психологічної теплоти та інтимності.
- **Результати аналізу:** Творчість М. Рудської допомогла обґрунтувати метафоричний ряд авторської серії, зокрема використання природних першоелементів (дерева, коріння) як символів генетичної пам'яті нації та її незламної здатності до відродження.

Порівняльний аналіз зазначених аналогів та історичних прототипів дозволив чітко визначити унікальну авторську стилістику для практичної частини проєкту. Вона базується на синтезі найкращих дизайнерських знахідок:

концептуальної лаконічності та плакатного удару Н. Тітова, жорсткої силуетності та історичної фактурності Н. Хасевича, сакральної гри світла В. Kurkul, а також глибокої метафоричності та антропоцентризму М. Рудської. Створений стиль поєднує чіткі, вивірені цифрові контури з «брудними», тактильними фактурами цифрового шуму, створюючи монументальний, але водночас живий і близький глядачеві образ сучасного героя.

2.3. Художньо-графічна пропозиція та опис складових частин серії

На основі проведеного передпроектного дослідження було розроблено серію з п'яти авторських плакатів. Кожен з них є самостійним візуальним висловлюванням, але разом вони формують цілісний наратив про героїзм як основу колективної пам'яті. Всі роботи об'єднані спільним стилістичним кодом: використанням чорного тла та обмеженої палітри (золотиста охра, чорний, акценти національних кольорів).

Нижче наведено детальний художньо-графічний опис кожного з варіантів.

2.3.1. Плакат «Незламні як камінь» (Метафора міцності)

Концепція. Плакат розкриває ідею абсолютної фізичної та моральної стійкості українського військового. Постать захисника не просто стоїть на землі; вона інтегрована в саму структуру гірського рельєфу. Воїн стає частиною скелі, що символізує непорушність кордонів та неможливість руйнування державної цілісності.

Графічне та композиційне рішення. Центральним елементом композиції є поясний силует воїна у повному спорядженні. Половина фігури трактована як монолітний масив дикого каменю з жорсткою, зернистою фактурою. Використано ракурс «жаб'яча перспектива» (погляд знизу догори), що додає фігурі монументальності та візуально збільшує тектоніку образу в межах аркуша. На плечі воїна розміщено невеликий, але акцентний елемент — український прапор, що виступає колірним та ідеологічним маркером, підкреслюючи національну приналежність скелі-воїна. Чорне тло створює ефект нескінченності та порожнечі, яку заповнює собою міцність героя. Особлива увага приділена деталізації екіпірування, лінії якого графічно

узагальнені для підтримання плакатної лаконічності, але залишаються впізнаваними.

Колорит та фактурування. Колірна гама плаката побудована на суворому нюансному протиставленні. Основним тоном виступає глибокий графітово-чорний, на тлі якого контрастно виділяються елементи, виконані у відтінках теплої золотистої охри. Для подолання «векторної стерильності» у графічному редакторі Adobe Photoshop було застосовано складне цифрове фактурування за допомогою накладання растрових масок. Це дозволило досягти реалістичної тактильності пористої поверхні дикого каменю та потертостей військової форми, що посилює меморіальний ефект плаката і робить його візуально «вагомим».

Типографіка. Гасло «НЕЗЛАМНІ ЯК КАМІНЬ» виконано масивним, акцидентним гротеском із текстурою легкого руйнування та зносу. Шрифтова композиція свідомо зміщена в нижню третину плаката, де вона виконує функцію візуального фундаменту, що врівноважує масивну фігуру та утримує всю архітектоніку аркуша. Міжлітерний інтервал оптимізовано для забезпечення максимальної читабельності з великої відстані. У верхньому правому куті розміщено знак Державного Герба України — Тризуб, що виступає як композиційна противага шрифтовому блоку, знак державної ваги та символічна печатка якості художнього твору.

Рис.2.1

2.3.2. Плакат «Нескорені» (Метафора регенерації)

Концепція. Цей варіант фокусується на ідеї незнищенності української нації, її генетичної пам'яті та колосальної здатності до відродження (регенерації). Головною метафорою є образ могутнього дерева, коріння якого йде глибоко в надра рідної землі. Це звернення до глибокого історичного коріння нації, яку неможливо вирвати з рідної землі, зламати чи знищити жодним зовнішнім тиском.

Графічне та композиційне рішення. Композиційна структура плаката побудована навколо чіткої вертикальної осі, у центрі якої розташовано образ дерева з розлогою, експресивною кроною. Стовбур та коріння дуба мають виразну силуетну графіку, що утримує всю архітектоніку аркуша. Важливим символічним елементом є синьо-жовтий прапор, який пластично переплітається зі стовбуром дерева, уособлюючи ідею державної приналежності та національної ідентичності. У нижній третині плаката, створюючи композиційну протизвагу кроні дерева, розміщено силует сірого птаха з розправленими крилами. Птах виступає як символ вільної душі нації та відродження, яке проростає знову, попри масштабні руйнування та хаос війни. Чорне тло плаката працює на контрасті із центральними образами, створюючи просторову глибину та фокусуючи всю увагу глядача на процесі «проростання» життя. [10, с.447]

Колорит та фактурування. Колористичне вирішення плаката базується на активному використанні палітри вогняної охри, які взаємодіють із холодним графітовим тлом. Такий вибір кольору створює ефект драматичної заграви, підкреслюючи емоційну напругу, жертвність і водночас незламність образу. Для посилення художньої виразності та тактильності в Adobe Photoshop було використано техніку растрового маскування з накладанням зернистих текстур. Текстура грубої деревної кори та сколів додає плакату реальної матеріальності, повністю прибираючи штучний цифровий глянець. Завдяки цьому графічні елементи набувають властивостей традиційної друкованої графіки, що додає роботі історичної солідності та автентичності.

Типографіка. Шрифтовий комплекс плаката розділений на два рівні для створення правильної ієрархії сприйняття. Головний напис «НЕСКОРЕНІ» розміщено у верхній частині плаката, що дублює стилістику та модульну сітку першого варіанта серії. Для нього використано масивний акцидентний гротеск із легким ефектом механічного зносу літер. Додаткове текстове гасло «Ми проростемо знову» інтегроване у нижній частині аркуша. Воно виконане значно дрібнішим кеглем тієї ж шрифтової гарнітури, що створює необхідну композиційну рівновагу із верхнім блоком. Такий прийом стриманого акцентування підсилює ефект глибоких внутрішніх роздумів, тихої впевненості та непорушності фінального художнього меседжу.

Рис.2.2

2.3.3. Плакат «Світло тримає тінь» (Метафора дуалізму)

Концепція. Плакат базується на вічному філософському протиставленні світла та темряви. Постать воїна в цьому контексті виступає не просто як суб'єкт мілітарних дій, а як метафоричний «вартовий» — живий щит і духовний орієнтир нації, що відділяє мирне життя від деструктивної тіні своїм внутрішнім світлом.

Графічне та композиційне рішення. Композиційна структура аркуша побудована на різкому, майже драматичному світловому контрасті, де головним джерелом світла виступає сам військовий. Сама фігура воїна заповнена «брудною», експресивною фактурою зернистості, що підкреслює сувору реальність, приземленість та складність його щоденної місії. Глибоке темне тло плаката символізує всеохопну темряву зовнішньої агресії, яку потужне світло військового стримує на композиційних межах, не пускаючи далі у мирний простір країни.

Колорит та фактурування. Колористична концепція плаката повністю підпорядкована ідеї дуалізму і реалізована через безкомпромісне зіставлення двох протилежних полюсів. Домінуюче графітово-чорне тло, що поглинає простір, вступає в активну взаємодію із насиченою, теплою вогняно-охристою палітрою центральної світлової плями. Для досягнення максимальної тактильності та емоційного напруження в Adobe Photoshop було застосовано інструменти цифрового фактурування та розсіяного шуму. Накладання шорстких растрових масок на силует воїна дозволило створити ефект посіченого каменю. Це стирає штучну ідеальність цифрових контурів. Робота стає матеріальною, шорсткою та візуально вагомою.

Типографіка. Шрифтовий комплекс плаката має складну, продуману архітектоніку і розділений на три смислові рівні. Головні написи «СВІТЛО ТРИМАЄ ТІНЬ» та «Надія тримає нас» гармонійно розміщено у нижній та верхній частинах аркуша відповідно. Таке розташування створює візуальний ефект замкненого, непорушного кола захисту, що тримає композицію у суворій

рівновазі. Додатковий текст «Пам'ятай, хто стоїть між тобою і темрявою» виконано стриманим, але чітким кеглем акцидентного гротеску. Він виступає ключовим вербальним меседжем, який безпосередньо активує колективну пам'ять, почуття глибокої вдячності та суспільну відповідальність глядача, остаточно замикаючи ідейно-художній простір плаката.

Рис.2.3

2.3.4. Плакат «Серце зі сталі» (Метафора трансформації)

Концепція. Варіант фокусується на ідеї внутрішньої, глибокої моральної трансформації людини, яка під впливом надкритичних випробувань стає міцнішою за будь-яку фізичну зброю. Це художнє висловлювання про те, що справжня незламність — це не лише міцна зовнішня броня чи сучасне екіпірування, а насамперед непорушна сила волі, гуманізм та невпинне биття металевого серця, яке захищає Батьківщину до кінця.

Графічне та композиційне рішення. Центральним образом композиції є фронтальна, монументальна фігура воїна у повному спорядженні, який тримає зброю. Головний композиційний та змістовий акцент перенесено на нагрудну частину броні, де інтегровано стилізоване людське серце. На тлі статичної фігури захисника динамічно розвивається синьо-жовтий прапор. Створена діагональ прапора вносить у площину аркуша ефект внутрішнього руху, живого подиху та чітко підкреслює національну приналежність і присвяту «сталевому серцю». Використання глибокого чорного тла дозволяє позбутися зайвого просторового шуму, підсилює загальну монументальність, архітектоніку та графічну вагомість фігури військовослужбовця, фокусуючи погляд глядача на ключових символах спротиву.

Колорит та фактурування. Колористичне вирішення плаката підпорядковане загальній концепції серії та базується на суворому тріадному поєднанні: монохромного графітово-чорного тла, чистих ліній національних кольорів на прапорі та акцентних вогняно-охристих відблисків. Особлива увага приділена техніці фактурування. Цей ефект реалізовано в Adobe Photoshop за допомогою накладання растрових масок із текстурами високої зернистості. Цей підхід робить плакат тактильним і матеріальним. Нерівна фактура відкидає штучну «стерильність» вектора, стаючи візуальним втіленням загартованості героя у запеклих боях.

Типографіка. Шрифтовий комплекс плаката розбито на два ієрархічні рівні, що підтримують архітектоніку аркуша. Напис «СЕРЦЕ ЗІ СТАЛІ»

розміщено у верхній частині плаката масивним акцидентним гротеском, що повторює модульну сітку всієї серії та створює ефект монолітного заголовка. Додаткове, глибоке філософське гасло «Серце — це єдина зброя, що не має запобіжника» інтегроване у нижній третині аркуша. Воно виконане значно меншим кеглем, що створює необхідний композиційний баланс і водночас виконує роль смислового орієнтира. Таке шрифтове рішення яскраво підкреслює безкомпромісність, абсолютну відданість героїв та активує емоційну рефлексію глядача.

Рис.2.4

2.3.5. Плакат «Вони тримають небо» (Метафора Повітряних Сил ЗСУ)

Концепція. Фінальний плакат серії присвячений титанічній, цілодобовій роботі Повітряних Сил ЗСУ та підрозділів протиповітряної оборони. Це візуалізація ідеї створення «невидимого, але надійного щита», що оберігає мирні міста, цивільне населення та майбутнє країни від повітряного терору.

Графічне та композиційне рішення. У цьому макеті композиційний акцент зроблено на виразну вертикальну статику. Центральна постать воїна тримає на собі всю конструкцію плаката, монументально підпираючи графічну хмару Повітряних Сил у його верхній третині. Ця хмара семантично заповнена чіткими силуетами літаків та ракет, що уособлюють простір сучасної високотехнологічної війни. Чорне тло аркуша тут уособлює нічний простір та невідомість, з якої з'являється небезпека.

Колорит та фактурування. Колористичне вирішення підпорядковане загальній палітрі серії, але має свою специфіку. Контрастне поєднання глибокого чорного кольору тла та насиченої золотистої охри використано для створення візуального ефекту драматичної загрози та спалахів від успішної роботи сил ППО. Цифрове фактурування дозволило надати хмарі матеріальної ваги та шорсткості, що позбавляє векторні контури літаків штучної комп'ютерної сухості й перетворює плакат на художній твір меморіального характеру.

Типографіка. Шрифтовий блок розроблено з урахуванням законів архітекtonіки та врівноваження мас. Головне гасло «ВОНИ ТРИМАЮТЬ НЕБО» розміщено у нижній частині аркуша масивним, видовженим акцидентним гротеском. Таке рішення композиційно обґрунтоване, важкий шрифт у нижній частині макета слугує міцним фундаментом, що дзеркально врівноважує об'ємну графічну хмару зверху. Шрифт інтегрований у загальну структуру модульної сітки серії, фіксуючи погляд глядача на текстовому меседжі та завершуючи цілісний образ незламності українських Повітряних Сил.

Рис.2.5

Підсумовуючи практичні етапи проєктування та концептуалізації у другому розділі, можна констатувати, що розроблена художньо-графічна пропозиція є цілісним і завершеним зразком сучасного соціального плаката. Перенесення акценту з документального фіксування трагедії на художню метафоризацію першоелементів буття дозволило створити серію образів «зосередженої сили», які викликають у глядача почуття гордості та емпатії.

Усі п'ять плакатів («Незламні як камінь», «Нескорені», «Світло тримає тінь», «Серце зі сталі», «Вони тримають небо») об'єднані єдиною модульною архітектонікою, спільним колористичним кодом на основі глибокого чорного тла та теплої золотистої охри, а також монолітною акцидентною типографікою. Це забезпечує високу впізнаваність серії як єдиного бренду соціальної реклами, адаптованого до сприйняття в сучасному урбаністичному та цифровому середовищі.

РОЗДІЛ 3. ОПИС ОБ'ЄКТА ПРОЄКТУВАННЯ

3.1. Складові частини об'єкта проєктування

Об'єктом проєктування є цілісна серія із п'яти соціальних плакатів, об'єднаних спільною темою «Образи героїзму в плакатному мистецтві для формування колективної пам'яті в контексті соціальної реклами». Проєктована серія не є механічним набором окремих зображень, а є складною соціокомунікативною системою, де кожен плакат розкриває унікальний семантичний спектр незламності українського народу:

- Плакат «Незламні як камінь» — символізує фізичну стійкість, монументальність оборони та непорушність територіальної цілісності держави.
- Плакат «Нескорені» — відображає ідею історичної регенерації нації, її неперервності та незнищенності ментального коріння.
- Плакат «Світло тримає тінь» — акцентує увагу на духовному протистоянні, метафоричному дуалізмі та сакральному захисті життя.
- Плакат «Серце зі сталі» — фокусується на внутрішній моральній трансформації, загартованості та психологічній силі воїна.
- Плакат «Вони тримають небо» — присвячений захисту повітряного простору країни та титанічній праці підрозділів ППО.

Системна серійність проєкту базується на сталих графічних і композиційних маркерах, які об'єднують плакати в єдиний візуальний бренд. Серед цих констант:

1. Єдність модульної сітки: пропорційні співвідношення між графічним центром і текстовими блоками є ідентичними у всіх макетах.
2. Єдність композиційного коду: використання узагальненого «обличчя-силуету».
3. Колористичний імператив: суворе обмеження палітри трьома системними кольорами (антрацитовий чорний, вогняна охра, білий).

4. Технологічна однорідність: наскрізне використання авторської цифрової фактури шуму, що візуально цементує площини аркушів.

Складовими частинами структури кожного окремого плаката є: домінантне графічне зображення, акцидентна типографіка, символічні мікроелементи та авторська фактура, що інтегрує всі перелічені елементи в монолітну художню площину. [5, с.144]

3.2. Способи втілення концепції формотворення

3.2.1. Художньо-графічні особливості

Для реалізації концепції було обрано метод стилізованого силуету. Це дозволяє уникнути зайвої побутової деталізації, яка могла б відволікати глядача від головного емоційного та ідеологічного посилу. Жорсткі контури фігур та об'єктів створюють сильний плакатний удар, необхідний для оперативного сприйняття в міському середовищі.

Поєднання жорстких векторних меж із м'яким цифровим шумом створює специфічний ефект «трафаретного друку». Це свідомо асоціюється з естетикою вуличного мистецтва та оперативною соціальною рекламою воєнного часу, додаючи роботам гостроти, актуальності та динаміки. Колірне рішення базується на суворій тріаді:

- Глибокий антрацитовий колір тла — виступає як символ виклику, невідомості та темряви війни;
- Вогняна охра — діє як композиційний домінант, символ внутрішньої енергії, світла правди та жертвовного героїзму;
- Чистий білий колір — застосовується виключно для акцидентної типографіки, створюючи максимальний тоновий контраст і символізуючи чистоту намірів. [4, с.240]

3.2.2. Композиційна побудова

У всіх роботах серії застосовано фронтальну або центральну симетричну композицію. Такий прийом обрано свідомо, оскільки в теорії композиції центрована структура на підсвідомому рівні транслює глядачеві відчуття абсолютної стабільності, врівноваженості, непорушності та архітектонічної

монументальності. Візуальний центр плакатів завжди збігається з геометричним центром аркуша, що фокусує увагу людини під час короткого візуального контакту.

Внутрішня динаміка та напруга в макетах досягається за рахунок інноваційного композиційного прийому — зіставлення статичних і динамічних форм. Поки самі постаті героїв зафіксовані у статичних, величних позах (що символізує внутрішній спокій і впевненість), навколо них розгортаються експресивні динамічні процеси: літаки, що прорізають небо; національні прапори, що розвіваються від вітру; або живе коріння, що проростає крізь камінь.

Ритмічна організація плакатів побудована на чіткому чергуванні великих, монолітних колірних плям (силуетів) та дрібних фактурних деталей (крапок, цифрових шумів, подряпин). Це створює правильний баланс: з великої відстані плакат сприймається як чітка геометрична пляма-знак, а при наближенні — розкривається як багата, тактильна графічна поверхня.

3.2.3. Образно-стилістичні ознаки

Стиль серії — це неомонументалізм. У плакатах я поєднала масштабність, різку геометрію та логіку конструктивізму минулого століття із сучасним європейським мінімалізмом, де головну роль відіграє чітка візуальна метафора. Уся графіка базується на плоских формах і суцільних колірних плямах, без об'єму чи зайвих деталей. Завдяки гострим контурам і рубаним лініям образи виглядають міцними та викликають асоціації зі сталлю чи диким каменем. Це напряму підкреслює головну ідею проєкту — створити стійку, «залізобетонну» колективну пам'ять, яку ніхто не зможе зруйнувати.

3.2.4. Споживчі якості

Розроблені соціальні плакати мають високі експлуатаційні та функціональні характеристики:

- Висока впізнаваність: єдина палітра кольорів, спільний рівень фактурності та наскрізна шрифтова гарнітура роблять серію миттєво впізнаваною, незалежно від локації розміщення.

- Дистанційне зчитування: завдяки граничному тоновому контрасту та великим акцидентним шрифтовим акцентам, головні гасла плакатів безперешкодно сприймаються та декодуються глядачем з великої відстані (від 5 до 10 метрів), що є стандартом для міського середовища.
- Мультиплатформеність та адаптивність: архітектоніка макетів розроблена за модульним принципом, що дозволяє легко масштабувати та адаптувати їх як для друкованих носіїв великого формату (сітілайти, афіші А2, А3, білборди), так і для цифрового використання у просторі сучасних соціальних мереж без втрати композиційного балансу.

3.3. Матеріали і технологічне забезпечення виготовлення

Процес реалізації проєкту відбувався у кілька етапів із використанням сучасних цифрових інструментів.

Етап 1. Концептуалізація та ескізування.

Процес розробки розпочався з глибокого теоретичного пошуку візуальної мови та первинної графічної фіксації ідей. Цей етап включав наступні кроки:

- Генерація ідей та семантичний аналіз: Формування головних образів, що мали б відображати силу, незламність та героїзм. На цьому етапі було окреслено і затверджено п'ять ключових метафор для кожного плаката серії.
- Графічні начерки: Створення серії швидких лінійних ескізів, де визначалися основні композиційні вузли, напрямні осі та силуетні плями. Велика увага приділялася пластиці ліній та досягненню рівноваги між ілюстративною частиною та вільним (негативним) простором аркуша.
- Типографічне планування: Попереднє розташування текстових блоків за допомогою модульних направляючих. Важливо було знайти таке пропорційне співвідношення тексту та зображення, щоб вони працювали як синергетичне ціле, не перевантажуючи глядача.
- Відбір фінальних варіантів: Комплексний аналіз створених начерків на відповідність загальній архітектоніці серії, після чого найбільш вдалі композиційні рішення було схвалено для подальшої детальної розробки у растровому графічному редакторі.

Етап 2. Технологія створення та цифрова обробка.

Основним інструментом розробки проєкту став професійний графічний редактор Adobe Photoshop, у якому було реалізовано повний технічний цикл комп'ютерної візуалізації плакатів. Технологічний процес поєднував у собі кілька ключових аспектів:

- Композиційне моделювання та робота з шарами: Створення базових силуетів та структурних елементів здійснювалося безпосередньо у растровому середовищі. Кожен елемент плаката (тло, фігура, прапор, шрифти) виносився на окремий шар, що забезпечило гнучкість редагування та коригування композиційних мас.
- Фактурування, деталізація та режими накладання: Особлива увага приділялася роботі з авторськими текстурними пензлями (Brushes) та растровими масками шарів (Layer Masks). Завдяки інструментам налаштування пензлів було створено ефект зернистості.
- Досягнення художньої «матеріальності»: Такий растровий підхід дозволив повністю подолати ефект штучної цифрової сухості, надавши плакатам вигляду реальних полотен або плакатів ручного друку з характерною глибокою текстурою.
- Додрукарська підготовка (Pre-press): Робота велася у колірному просторі СМУК, що є обов'язковим технічним стандартом для поліграфії, аби уникнути спотворення кольорів під час друку. Використання високої роздільної здатності полотна (300 dpi) забезпечило технічну можливість масштабування макетів до форматів великого розміру (зокрема для білбордів та сітілайтів) без найменшої втрати чіткості, деталізації чи розмиття фактурних елементів.

Етап 3. Технологія друку.

Для успішного перенесення проєкту із цифрового середовища у матеріальне рекомендовано використання широкоформатного цифрового друку на високоякісному матовому папері щільністю 200–250 g/m².

Матова поверхня носія є технологічно та критично важливою для цієї серії плакатів. Вона повністю поглинає світлові промені, запобігаючи виникненню бліків та відсвітів. Матовий папір також візуально підсилює глибину та оксамитовість антрацитово-чорного кольору тла, роблячи плакат дорожчим та соліднішим.

Для довговічного зовнішнього використання макетів рекомендовано друк на спеціальній банерній тканині з використанням УФ-стійких фарб. Такі чорнила під впливом ультрафіолетового випромінювання миттєво полімеризуються, утворюючи міцну захисну плівку. Це гарантує тривале збереження яскравості вогняної охри та монолітності чорного тла, захищаючи плакати від вигорання на сонці, вологи, температурних коливань та механічних пошкоджень у міському просторі.

У третьому розділі було повноцінно охарактеризовано та технічно обґрунтовано об'єкт проєктування як цілісну, концептуально завершену соціокомунікативну систему в межах загальної теми кваліфікаційної роботи. На основі проведеного аналізу та системного моделювання отримано такі ключові результати:

1. Обґрунтовано системну серійність проєкту, що базується не на механічному поєднанні сюжетів, а на впровадженні наскрізних композиційних, колористичних та шрифтових інваріантів. Завдяки єдиній модульній сітці, фіксованій триколірній палітрі та спільному стилетворчому коду нео-монументалізму досягнуто високого рівня ідентифікації серії.
2. Визначено композиційні закономірності побудови плакатів, в основі яких лежить використання фронтальних центрованих структур. Цей прийом дозволив транслювати підсвідоме відчуття стабільності та монументальності. Внутрішню динаміку та емоційну напругу творів забезпечено за рахунок інноваційного художнього прийому — зіставлення статичних величних фігур героїв-захисників із

експресивними динамічними процесами навколо них, що утримує увагу реципієнта та стимулює глибоку суспільну рефлексію.

3. Деталізовано технологічний процес створення та цифрової обробки макетів у професійному растровому середовищі Adobe Photoshop. Описано покроковий алгоритм — від первинного графічного скетчингу до складного пошарового фактурування. Використання цифрового шуму та зернистості дозволило успішно подолати «векторну стерильність» графіки.
4. Розроблено чіткі рекомендації щодо матеріального втілення проєкту. Проведено технічне обґрунтування додрукарської підготовки файлів у колірному просторі CMYK із роздільною здатністю 300 dpi, що дозволяє масштабувати плакати без втрати якості.

Таким чином, практична та технологічна складові третього розділу підтверджують повну готовність розробленої серії соціальних плакатів до успішного тиражування, масштабування та реального впровадження у простір сучасної соціальної реклами.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи на тему «Образи героїзму в плакатному мистецтві для формування колективної пам'яті в контексті соціальної реклами» було здійснено комплексне теоретико-методологічне дослідження та практичну реалізацію цілісного дизайнерського проєкту. Отримані результати дозволяють сформулювати такі науково-практичні висновки відповідно до архітекτονіки дослідження:

1. Проаналізовано історичну еволюцію та сучасний стан українського плакатного мистецтва. Доведено, що в умовах сучасних соціокультурних викликів плакат відійшов від прямолінійної, спрощеної пропаганди й трансформувався у складну, інтелектуальну візуальну метафору. Визначено, що провідними художньо-графічними трендами сьогодні є мінімалізм, обмежена колірна палітра та експресивні цифрові фактури. Поєднання цих прийомів із глибинними архетипними образами дозволяє вибудувати з глядачем багаторівневу емоційну комунікацію.
2. Визначено соціокомунікативну роль соціальної реклами у процесі конструювання колективної пам'яті. Обґрунтовано, що сучасний соціальний плакат функціонує як динамічний «візуальний архів» нації. Фіксує стійкі, художньо узагальнені образи героїзму, графічний дизайн безпосередньо допомагає суспільству кодувати ціннісні орієнтири, транслювати почуття солідарності, вдячності та національної гордості, які виступають тривким ментальним фундаментом для ідентичності майбутніх поколінь.
3. Сформульовано та обґрунтовано авторську концептуальну модель «Антропоморфних стихій». В основі проєктного рішення лежить ідея художньої метафоризації та інтеграції постаті захисника України в монолітні природні й метафізичні структури. Такий концептуальний підхід дозволив свідомо відмовитися від деструктивної трансляції фізичного насилля чи жаху на користь створення образу зосередженої,

монументальної та непохитної сили, що формує величний, життєствердний наратив про сучасне українське військо.

4. Розроблено та візуалізовано цілісну серію з п'яти авторських соціальних плакатів. Кожен макет серії розкриває окрему семантичну грань загальної концепції:
 - a. «*Незламні як камінь*» (метафора фізичної стійкості й тектонічної стабільності);
 - b. «*Нескорені*» (метафора історичної регенерації та незнищенності національного коріння);
 - c. «*Світло тримає тінь*» (метафора дуалізму, духовного протистояння та сакрального захисту життя);
 - d. «*Серце зі сталі*» (метафора внутрішньої моральної трансформації та сили волі);
 - e. «*Вони тримають небо*» (метафора титанічної праці сил ППО та Повітряних Сил ЗСУ).
5. Запропоновано унікальну художньо-графічну мову проєкту та обґрунтовано закони серійності. Цілісність серії забезпечено за рахунок впровадження жорстких стилістичних інваріантів: константної модульної сітки, використання монументального ракурсу «жаб'ячої перспективи» та суворого колірного коду. Використання масивної, контрастної акцидентної типографіки у поєднанні зі статично-динамічною композицією дозволило досягти ефекту «візуального удару», необхідного для ефективного дистанційного зчитування повідомлень у міському середовищі.
6. Здійснено комплексне технологічне обґрунтування матеріального втілення проєкту. На основі практичного досвіду, здобутого під час переддипломної практики в маркетинговому відділі компанії «Тернопільбуд», було оптимізовано процеси цифрового фактурування в растровому середовищі Adobe Photoshop. Поєднання чітких силуетів із накладанням ефектів цифрового шуму дозволило

подолати комп'ютерну сухість вектора, надавши плакатам тактильної матеріальності та вигляду елітного ручного друку. Визначено параметри додрукарської підготовки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у створенні високоякісного, концептуального візуального продукту, повністю адаптованого як для традиційних друкованих носіїв, так і для поширення у цифровому просторі. Результати роботи можуть бути безпосередньо використані державними інституціями, культурними центрами та громадськими організаціями для проведення патріотичних кампаній, зміцнення ментальної стійкості суспільства та вшанування пам'яті сучасних героїв України. Кваліфікаційна робота доводить, що графічний дизайн у часи історичних випробувань є потужним інструментом візуальної терапії та формування міцного ціннісного каркасу нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

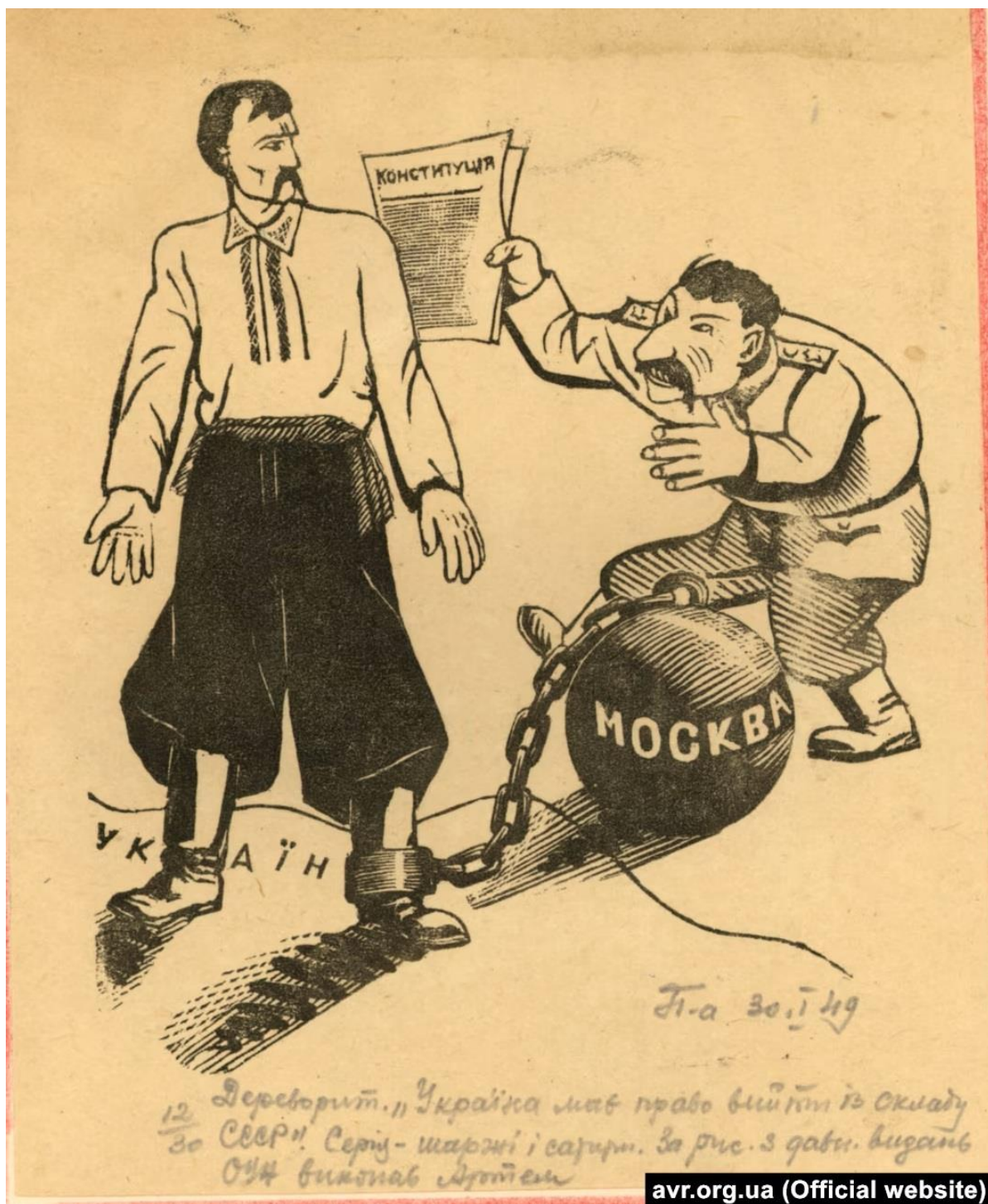
1. Антонович Є. А. Графічний дизайн: підручник. Київ: Вища школа, 2020. 120 с.
2. Гальбвакс М. Соціальні рамки пам'яті / пер. з франц. Київ: Дух і Літера, 2004. 148 с.
3. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньої культури. Харків: ХДАДМ, 2005. 140 с.
4. Іттен Й. Мистецтво кольору / пер. з нім. Ольга Кожем'яка. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2021. 240 с.
5. Лесняк В. І. Графічний дизайн (дизайн візуальних комунікацій). Харків: ХДАДМ, 2011. 144 с.
6. Локальна історія : журнал Української Галицької Асамблеї. 2023. № 9. Львів : Книгарня «Є». 96 с.
7. Локальна історія : журнал Української Галицької Асамблеї. 2023. № 10 (60). Львів : Книгарня «Є». 35 с.
8. Локальна історія : журнал Української Галицької Асамблеї. 2024. № 8 (70). Львів : Книгарня «Є». 70 с.
9. Обсіян Ю. Г. Художньо-композиційні засоби створення соціального плаката. Львів: УАД, 2016. 112 с.
10. Пасічний А. М. Образотворча грамота: Академічний малюнок, живопис, кольорознавство, композиція. Київ : Вища школа, 2010. 447 с.
11. Прищенко С. В. Естетика соціокультурної реклами в просторі сучасних візуальних комунікацій. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2020. Т. 3, № 1. С. 86–99.
12. Рублевська Н., Ткачук А. КОЛОРИСТИЧНІ ТРАДИЦІЇ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ОСНОВА ВІЗУАЛЬНОЇ МОВИ ДИЗАЙНУ. Мультидисциплінарна науково-практична конференція «Новітні технології сучасного суспільства». Україна, м.Харків - Польща, м.Люблін, 21-23 листопада 2025 р., С. 7-8.

13. Рубльов О. С. Український радянський плакат 1920-х років як історичне джерело. Київ: Інститут історії України НАН України, 2002. 180 с.
14. Скляренко О. В. Український плакат кінця XX – початку XXI століття: трансформація візуальної мови. Київ: НАОМА, 2015. 24 с.
15. Тарасенко О. А. Трансформація художньо-образної мови українського плаката початку XXI століття. Мистецтвознавчі записки. 2022. Вип. 41. С. 112–119.
16. Це воює вона : благодійна антологія. Київ : Видавництво «Це воює вона», 2024. 164 с.
17. Це теж зробила вона. Київ : Видавництво «Це теж зробила вона», 2018. 112 с.
18. Чебаник В. В. Шрифти та візуальна культура суспільства. Київ : КНУКіМ, 2015. 118 с.
19. Rudska M. Marysia Rudska [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://marysia.com/> (дата звернення: 20.11.2025).
20. VOLOSHYN GALLERY. Нікіта Кадан [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://voloshyngallery.art/uk/artists/29-nikita-kadan/> (дата звернення: 20.11.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А, Рис. А.1

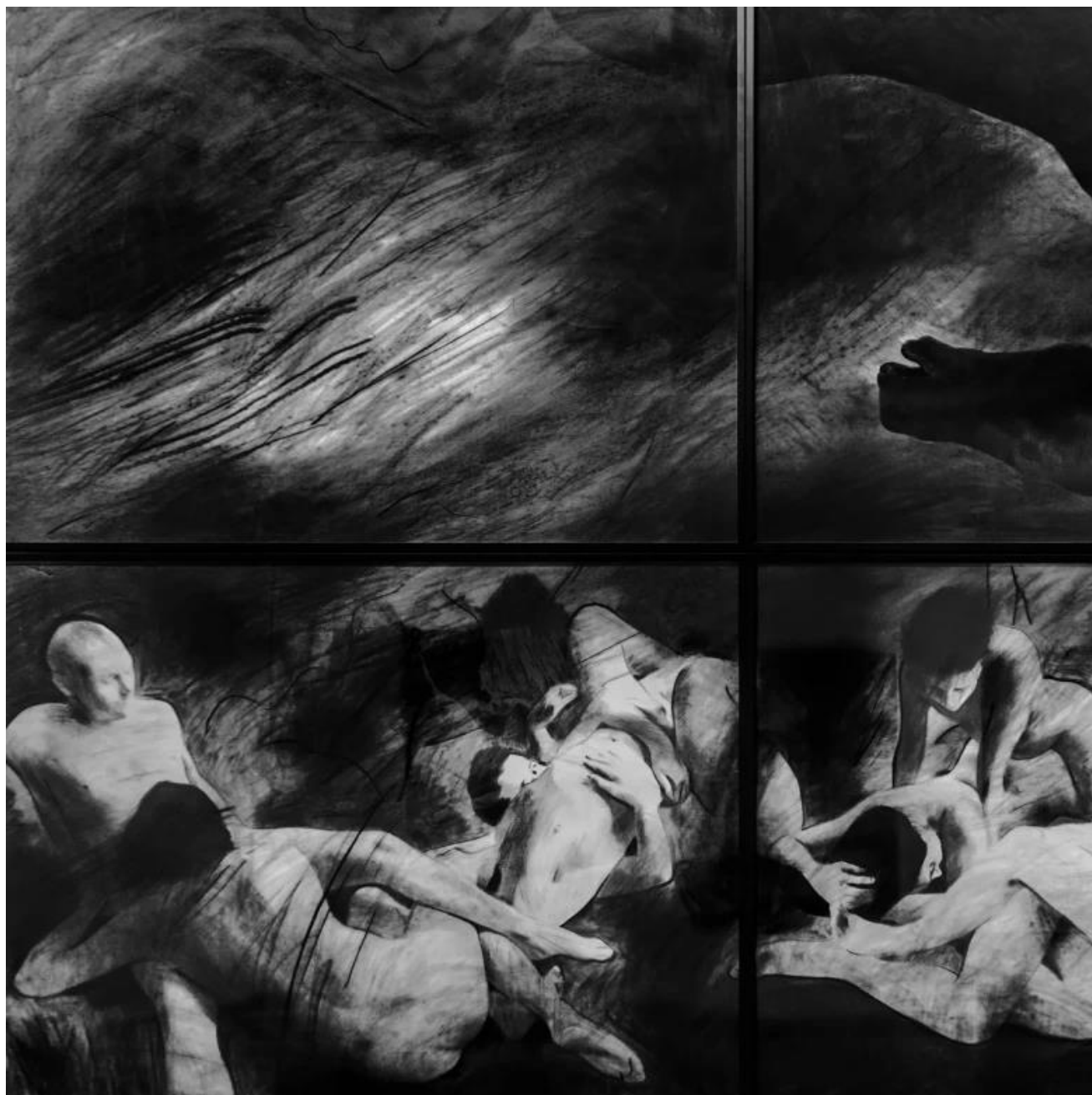

avr.org.ua (Official website)

Додаток А, Рис. А.2

Додаток А, Рис. А.3

Додаток А, Рис. А.4

Додаток А, Рис. А.5